

Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого

Факультет театрального мистецтва

Кафедра мистецтва театру ляльок

(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Інга Чхатарашвілі-Петраш

« 31 » 08 2026 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МАЙСТЕРНІСТЬ РОБОТИ З ЛЯЛЬКОЮ: ПЛАСТИКА РУКИ

(назва навчальної дисципліни)

рівень
освіти

вищої

Перший (бакалаврський)

(перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий, освітньо-творчий))

спеціальність

В6 Перформативні мистецтва

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма

«Акторське мистецтво театру ляльок»

(назва освітньої програми)

Розробники: Сільченко Тетяна, доктор мистецтва, доцент, заслужена артистка України, доцент кафедри мистецтва театру ляльок

Викладачі: Тюпін Гліб, викладач кафедри мистецтва театру ляльок, член UNIMA-Україна, аспірант кафедри театрознавства

РПНД розглянуто і затверджено на засіданні кафедри

Мистецтва театру ляльок, факультет театрального мистецтва
(назва кафедри, факультету / інституту)

Протокол від 25.08.2026 № 28

Завідувач кафедри

 (Сільченко Т. І.)
(підпис)

РПНД погоджено з гарантом освітньої професійної програми

Доктором мистецтва, доцентом,
заслуженою артисткою України

 (Сільченко Т. І.)
(підпис)

25.08.2026 № 28

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання			
	денна		заочна	
Характеристика навчальної дисципліни	Обов'язкова			
Курс 1	1			
Семестр	I			
Кількість кредитів - 2				
Загальний обсяг годин - 60	60			
Розподіл годин за видами аудиторних занять та самостійної роботи	Лекційні			
	2			
	Семінарські			
	Практичні			
	28			
	Індивідуальні			
	3,75			
	Лабораторні			
	Самостійна робота			
	26,5			
Вид підсумкового контролю	Екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Майстерність роботи з лялькою: Пластика руки» призначена для студентів 1 курсів I семестру, які навчаються за спеціалізацією: «Акторське мистецтво театру ляльок». Дисципліна є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах та вимагає від студента набуття та засвоєння теоретичних знань, практичних умінь та фахових навичок, необхідних йому для створення вистав.

Мета та завдання навчальної дисципліни «Майстерність роботи з лялькою: Пластика руки» полягає у наступному:

- формування світогляду, розвитку естетичного смаку, особистих художніх вимог до себе, норм та правил роботи у колективі;
- засвоєння основних естетичних принципів театру ляльок;
- теоретичні знання про мистецтво театру ляльок, театральну ляльку, її походження, специфіку, технологічні та анатомічні особливості, художню форму та різновиди;

- розвиток пластики рук ляльکارя та набуття практичних навичок з техніки створення образу.

Очікувані результати (РН) за дисципліною:

Згідно з вимогами ОПП (ОНП) студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність застосовувати сучасні цифрові інструменти і технології, створюючи цифровий контент, захищаючи інформацію у професійній діяльності.

ЗК7. Здатність діяти творчо, ініціативно та наполегливо при вирішенні проблем, критично мислити, діяти у співпраці, планувати та керувати проєктами, які мають культурну, соціальну чи фінансову цінність.

ЗК08. Здатність до самокритики та об'єктивного сприйняття критичних зауважень.

СК01. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі перформативного мистецтва.

СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх перформативних образах.

СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення перформативного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.

СК04. Здатність до професійного опанування змістових (інформаційного, виразно-образного) рівнів перформативного твору.

СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК06. Здатність до застосування специфіки мистецтва театру ляльок у творчій діяльності та оперування специфічною системою виразальних засобів у створенні та виробництві перформативного твору.

СК09. Здатність до актуального способу втілення художньої ідеї відповідно до сучасного контексту.

СК10. Здатність до переосмислення та синтезу ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.

СК13. Здатність створення просвітницьких проєктів з метою популяризації мистецтва театру ляльок в інформаційному просторі.

СК15. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.

СК16. Здатність розуміння особистості, її структури, індивідуальних відмінностей, а також взаємозв'язок між особистістю та соціальним середовищем. ПР2. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері мистецтва театру ляльок, розуміти та використовувати його специфічні особливості.

ПР4. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.

ПР05. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення до розв'язання відповідних задач професійної діяльності у сфері перформативного мистецтва.

ПР7. Генерувати та концептуалізувати художню ідею та твір.

ПР8. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.

ПР10. Обирати оптимальні художньо-виражальні та технічні засоби відтворення креативного задуму в процесі реалізації перформативного твору (проєкту).

ПР11. Розуміти мистецтво театру ляльок як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру ляльок та інших перформативних мистецтв.

ПР12. Організовувати, планувати та провадити театральну-педагогічну діяльність.

ПР13. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру ляльок, драматичного театру, літератури, образотворчого мистецтва, музики, кіно; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.

Назви тем	Розподіл годин між видами робіт													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі						усього	у тому числі					
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	сам. робота		лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1 курс / I семестр:														

Тема 1. Пластика руки 1.1. Специфіка театру ляльок	1	1												
1.2. Пластична підготовка рук	8,5			4		0,5	4							
1.3. Пошук образу в пластиці рук 1.3.1. Пошук емоції в пластиці рук 1.3.2. Імпровізація руками 1.3.3. Пошук загального образу; тренаж (груповою робота)	10,5			4		0,5	6							
1.4. Робота з імпровізованою лялькою 1.4.1. Танці пальцями 1.4.2. Створення обличчя ляльки	13,75	1		6		0,75	6							
1.5. Етюдна робота: створення образу через пластику рук 1.5.1. Створення тварини / птаха / комах за допомогою пластики рук 1.5.2. Робота над ходом, оцінкою 1.5.3. Створення етюду з твариною	26,25			14		2	10,25							
Всього Тема 1.	60	2		28	33,75	3,75	26,25							
УСЬОГО	60	2		28	33,75	3,75	26,25							

4. Програма навчальної дисципліни

1 курс I семестр

Основні поняття/ключові слова: театр ляльок, пластика руки, імпровізована лялька, творча уява, фантазія

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10

Додаткова: 6, 11, 12, 13, 14

Тема 1. Пластика руки (лекційна, практична та індивідуальна робота).

1.1. Специфіка театру ляльок

Лекція №1. Вступна бесіда. Знайомство студентів з основними принципами театру. Професійна етика і дисципліна. Підготовка студента для роботи в колективі. Специфіка театру ляльок. Художні і творчі можливості мистецтва театру ляльок. Образність і метафоричність лялькового мистецтва, його синтетичність. Використання специфіки театру ляльок в інших видах театрального мистецтва. Демонстрація фото і відео матеріалів: перегляд вистав сучасних театрів ляльок країни, уривки з концертних номерів і лялькових вистав провідних митців мистецтва театру ляльок світу, показ робіт студентів театральних шкіл Польщі, Німеччини, Словенії, Чехії, Болгарії, Італії тощо.

1.2. Пластична підготовка рук (практична та індивідуальна робота).

Виконання тренажних вправ для зміцнення та розвитку м'язів тіла; тренінги і вправи з техніки виразності рухів рук, освоєння вправ, що знімають напругу і затиск м'язів.

1.3. Пошук образу в пластиці рук (практична та індивідуальна робота). «Мова» рук, пошуки характеру або характерності у рухах рук, що несуть в собі емоційне навантаження; розвиток асоціативної уяви через пластику рук; створення пластичних етюдів руками з можливим відображенням природних явищ, історичних подій, емоційних станів, узагальнень тощо).

1.4. Робота з імпровізованою лялькою (практична та індивідуальна робота).

Принципи створення імпровізованої ляльки (створення ляльки з руки, будь-якого предмету з додаванням необхідних елементів виразності або пристосувань для керування). Імпровізована лялька на планшеті (за допомогою пальців руки у

пластично-ритмічному малюнку – «танці пальцями»). Імпровізована лялька з живим актором (лялька на руці у актора, який веде цю ляльку, їх взаємодія).

Лекція №2. Імпровізована лялька. Її різновиди. Виникнення імпровізованої ляльки. Її різновиди від простої до ускладненої. Імпровізована лялька як засіб сприяння розвитку уяви і фантазії. Принципи її створення. Художні особливості руки на планшетах. Імпровізована лялька та живий актор. Рука-образ. Принцип існування на сцені актора з імпровізованою лялькою. Лялька як елемент відчуження. Демонстрація фото і відео матеріалів: перегляд вистав сучасних театрів ляльок країни, уривки з концертних номерів і лялькових вистав провідних митців мистецтва театру ляльок світу, показ робіт студентів театральних шкіл Польщі, Німеччини, Словенії, Чехії, Болгарії, Італії тощо.

Принципи створення імпровізованої ляльки (створення ляльки з руки, будь-якого предмету з додаванням необхідних елементів виразності або пристосувань для керування). Імпровізована лялька на планшетах (за допомогою пальців руки у пластично-ритмічному малюнку – «танці пальцями»). Танці пальцями. Імпровізована лялька руками

1.5. Етюдна робота: створення образу через пластику рук (практична робота). Створення тварини / птаха / комахи за допомогою пластики рук. Робота над ходом, оцінкою. Створення етюдів з твариною.

5. Методи навчання

Загальні методи навчання з дисципліни «Майстерність роботи з лялькою» - словесний (лекція, пояснення); наочний (ілюстрація, демонстрація); практичний (вправи, практична робота); репродуктивний, творчий частково-пошуковий.

6. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів
1.2. Пластична підготовка рук	Індивідуальний тренінг для зняття напруги і затиску м'язів тіла; робота над технікою виразності рук	Практичний показ	10
1.3. Пошук образу в пластиці рук	Пошук емоції в пластиці рук. Імпровізація руками. Пошук загального образу (групова робота)	Практичний показ	10
1.4. Робота з імпровізованою лялькою	Створення тварини, комахи або птаха за допомогою пластики рук. Створення етюдів з придуманим образом	Практичний показ	10
1.5. Етюдна робота: створення образу через пластику рук	Танці пальцями. Створення ляльки-людини.	Практичний показ	10

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Критерії оцінювання	Кількість балів
Виконано всі поставлені викладачем завдання із теоретичного дослідження, якісно проведено роботу із літературним матеріалом та джерелами, витримано послідовність викладеного матеріалу. Відмінне та методично вірне виконання практичних завдань, повне врахування попередніх рекомендацій викладача, демонстрація навичок і фіксація зауважень викладача у роботі над матеріалом.	8-10
Поставлені викладачем завдань із теоретичного дослідження виконано частково, матеріал викладено непослідовно, продемонстровано слабе розуміння термінології. Виконання практичних завдань на недостатньому рівні, слабе врахування рекомендацій викладача, проблеми у роботі із виконавцями, дотримується спрощеної техніки керування пластикою рук на рівні копіювання без самостійної уяви і фантазії.	4-7
Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно. Практичну і теоретичну роботу не виконано.	0-3

7. Форма проведення контролю та критерії оцінювання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Здобувач повністю виконав програму дисципліни та індивідуальний план роботи. Продемонстрував високий рівень виконавської майстерності, творчої самостійності та професійного мислення. Впевнено володіє технікою роботи з низовою/вивідною лялькою та різними системами театральних ляльок, органічно поєднує рух, пластику, голос, слово, музику й інші засоби сценічної виразності. Самостійно створює та реалізує художній образ, ефективно використовує темпоритм, атмосферу, внутрішній монолог, імпровізацію та трансформацію. Демонструє жанрову цілісність,	90-100

сценічну виразність і здатність до творчого експерименту. Під час показу аргументовано обґрунтовує власні художні рішення, демонструє професійну рефлексію та здатність до самоаналізу.	
Програму дисципліни виконано повністю. Здобувач демонструє достатній рівень виконавської майстерності, володіє технікою роботи з лялькою та основними засобами сценічної виразності. Практичні завдання виконано якісно, образ персонажа сформовано послідовно, однак окремі пластичні, мовні, темпоритмічні або сценічні рішення потребують удосконалення. Здатний застосовувати набуті навички під час роботи над виставою та етюдами.	82-89
Основні завдання дисципліни виконано. Здобувач володіє базовими професійними навичками роботи з театральною лялькою, демонструє достатній рівень сценічної дії, пластики та голосу. Виконує практичні завдання, проте допускає окремі неточності у техніці маніпулювання, характерності персонажа, темпоритмі, взаємодії з партнером або сценічному вирішенні. Творчі рішення реалізує з окремими труднощами	74-81
Програму дисципліни виконано частково. Здобувач має труднощі у володінні технікою роботи з лялькою, побудові сценічного образу, використанні голосу, пластики, темпоритму та інших засобів сценічної виразності. Недостатньо самостійно застосовує набуті навички, потребує постійного методичного керівництва. Практичні роботи та сценічні покази містять суттєві недоліки.	64-73
Виконано мінімальний обсяг програмних завдань. Здобувач демонструє початковий рівень виконавської майстерності, недостатньо володіє технікою маніпулювання театральною лялькою та засобами сценічної виразності. Виконання етюдів і сценічних завдань потребує значного доопрацювання, а реалізація творчих рішень можлива переважно за допомогою викладача..	60-63
Програму дисципліни не виконано або виконано не в повному обсязі. Практичні завдання не виконано або виконано на незадовільному рівні. Здобувач не продемонстрував необхідного рівня володіння технікою роботи з театральною лялькою, сценічною дією та засобами художньої виразності. Етюдні або виставні роботи не представлені чи не відповідають вимогам дисципліни.	0-59

8. Розподіл балів, які отримують студенти

1 курс / I семестр Тема 1. Пластика руки:

За результатами поточного контролю та самостійна роботи									Сума балів
Т1.2.	Т 1.3.1.	Т 1.3.2	Т 1.3.3	Т 1.4.1	Т 1.4.2	Т 1.5.1.	Т 1.5.2.	Т 1.5.3.	
8	8	8	8	8	8	8	20	8	100

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	Рівень компетентності
-----------------------------------	-----------------------------	-----------------	--------------------------

90 – 100	A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	Високий (творчий)
82 – 89	B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	Достатній (конструктивно-варіативний)
74 – 81	C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	
64 – 73	D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	Середній (репродуктивний)
60 – 63	E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	Низький (рецептивно-продуктивний)
0 – 34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	

9. Рекомендована література

Основна:

1. Виходцевський В. О. Технологія виготовлення театральної ляльки : навч. посібник. Київ-Львів: 2011. 160 с.
2. Єфремов С. Монолог із лялькою як спеціальний тренаж у вихованні лялькаря. Київ, 2011.
3. Сільченко Т. І. Жест в пластиці рук як прийом художньої виразності в контексті образотворчого мистецтва: типологічний аспект. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого/ Збірник наукових праць. Київ: 2022. Випуск 31. С.24-35. 164 с.
4. Сільченко Т. І. Важливість імпровізованої ляльки для майбутнього актора-лялькаря // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: мистецтвознавство / [за ред. О. С. Смоляка]. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. №2. 220 с.

5. Сільченко Т. І. Пластична підготовка рук актора для роботи з лялькою. Методичні рекомендації. Сільченко Т. І. Київ: Видавництво Ліра-К. 2022. 36 с.
6. Сільченко Т. І. Пластика рук як засіб виразності у театрі ляльок: особливості використання / наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття осв.-творчого ступеня доктора мистецтва. КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого, 2023. 164 с. https://knutkt.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/Obgruntuvannia-Silchenko_T-1.pdf.
7. Сільченко Т. І. Пластична підготовка рук як один із головних компонентів акторської майстерності/ Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: мистецтвознавство / [за ред. О.С.Смоляка]. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. №3. 284 с.
8. Сільченко Т. І. Проблема поєднання пластики ляльки і слова в процесі навчання/Науковий вісник КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого/Збірник наукових праць. Київ, вип. 26, 2020. С.180-185. 200 с.
9. Сільченко Т. І. Художня виразність, уява і фантазія як цільові установки розвитку пластики рук у навчальному процесі. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. Збірник наукових праць. Київ: 2023. Випуск 32. С.43-49. 186 с.
- 10.Фесенко С. Основи тренінгу і техніки актора театру ляльок. Львів, 2009. 62с.

Додаткова:

- 11.Бендацці Джаннальберто. Світова історія анімації. Книга перша. Київ. 2020 р. 384 с.
- 12.Брехт Б. Про мистецтво театру. Київ, 1977. 362 с.
- 13.Бучма О. Є. Новітні акторські технології сучасного театру ляльок як чинник трансформаційних процесів художньої культури: дис... канд. Мистецтвознавства: спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». Київ, НАКККіМ, 2015. 191 с.

- 14.Бучма О. Є. Теорія «надмаріонетки» Гордона Крега як виражальний засіб театру ляльок. Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. 2021. Вип. 39. С. 235-238.
- 15.Дідро Д. Парадокс про актора. К.: Мистецтво, 1966. 146 с.
- 16.Піз А. Мова рухів тіла. Київ: Видавництво КМ-Букс. 2017. 416 с.
- 17.Сільченко Т. І. Символ, знак, метафора пластичного жесту рук крізь призму філософії. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку. Матеріали міжнародної наукової конференції. Харків: ХДАК, 2022. С. 272-274. 476 с.

11. Інформаційні ресурси

- 18.Домарадзька О. У Львові покажуть «Мову рук» Людмили Давиденко URL: <https://photo-lviv.in.ua/u-lvovi-pokazhut-movu-ruk-liudmyly-davydenko/>
- 19.Сільченко Т. І. Імпровізована лялька як засіб сприяння розвитку уяви і фантазії //Тези доповідей на конференції. Київ: 2014. http://icr.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/Symposium_Abstracts_2014.04.24.pdf
- 20.Tirado Andy особистий сайт <https://andrewtirado.com/work/sculpture/>